

Н. О. Тюхтій,
аспірант Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

УДК 347

ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБИСТИХ НЕМАЙНОВИХ ПРАВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я НА ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНОМУ, ПРАВОВОМУ І ГАЛУЗЕВОМУ РІВНЯХ

Досліджуються особисті немайнові права фізичних осіб у сфері охорони здоров'я на загальнотеоретичному, правовому і галузевому рівнях. Проаналізовано думки окремих учених, які займаються цими проблемами, а також запропоновано власні визначення досліджуваних понять.

Ключові слова: особисті немайнові права фізичних осіб у сфері охорони здоров'я, здоров'я, загальнотеоретичний рівень, правовий рівень, галузевий рівень.

Дослідження проблем особистих немайнових прав фізичних осіб, зокрема у сфері охорони здоров'я, були ключовими протягом багатьох тисячоліть й залишаються такими надалі. Важливість та актуальність питань щодо феномену прав людини не потрібно доводити [1, с. 7], оскільки права людини — це невід'ємне, невідчужуване досягнення людської цивілізації [2, с. 59], складне багатомірне явище, що має еволюційний характер [3, с. 1], їх генезис, соціальні корені, призначення — одна з “вічних” проблем соціально-культурного розвитку людства, що пройшла через тисячоліття і незмінно знаходиться у центрі уваги політичної, правової, етичної, філософської і релігійної думки [4, с. 218].

Проте дослідження особистих немайнових прав фізичних осіб у сфері охорони здоров'я, з точки зору цивільного права, загалом не проводилося, науковці досліджували лише окремі їх аспекти.

Тому в межах цієї статті пропонуємо особисті немайнові права фізичних осіб у сфері охорони здоров'я проаналізувати з точки зору загальної теорії, галузевого та правового рівнів.

Першими юристами-науковцями, які звернули увагу на дослідження прав людини у сфері охорони здоров'я, були вчені радянського періоду (наприклад, В. Шабайлов [5]), пізніше цим питанням приділяли увагу К. Ананьєв [6], Н. Здаюк [7], О. Козлов [8], О. Маргуліс [9] та інші. У наш час ці проблеми зосереджені у центрі уваги українських учених: Н. Болотіної [10], С. Булеци [11], З. Гладун [12], Н. Давидової [13], О. Кохановської [14], Р. Майданика [15], Е. Мухамедової [16], І. Сенюти [17], Р. Стефанчука [18], С. Стеценка [19] та багато інших.

Мета статті — дослідження та визначення понять особистих немайнових прав фізичних осіб у сфері охорони здоров'я на загальнотеоретичному, правовому і галузевому рівнях.

Отже, на загальнотеоретичному рівні під правами фізичних осіб у сфері охорони здоров'я розуміють гарантовану законом міру свободи (можливості) особи, яка відповідно до досягнутого рівня еволюції людства в змозі забезпечити її існування і розвиток та закріплена у вигляді міжнародного стандарту як загальна і рівна для усіх людей [20, с. 278]. Здоров'я людини — важлива соціальна цінність кожної

держави, потенціал, що забезпечує прогресивний розвиток всього суспільства. У зв'язку з цим, права у сфері охорони здоров'я отримали характер одних із найважливіших у сучасному світі серед природних, невід'ємних, невідчужуваних і непорушних прав. Вони гарантують кожній людині як члену громадянського суспільства невтручання держави у сферу її особистого і сімейного життя, захист її життя і здоров'я, особисту недоторканність і безпеку тощо. Права людини у сфері охорони здоров'я забезпечують особисту свободу, незалежність і самостійність особи, гарантують захист від будь-яких форм насильства, жорстокого й такого, що принижує людську гідність, ставлення. Ці права індивідуалізують людину та сприяють особистій свободі, тобто можливості безперешкодного вибору різних варіантів поведінки у межах соціальних відносин, що є однією з умов активної життєдіяльності людини.

Важливим питанням при з'ясуванні поняття прав фізичних осіб у сфері охорони здоров'я є об'єкт цього права — здоров'я. Тому перш ніж досліджувати проблеми поняття такого об'єкта у праві доцільно звернутися до загального визначення поняття “здоров'я”.

Необхідно підкреслити, що здоров'я людини — це такий стан, який залежить від багатьох факторів. Здоров'я — це гармонічне поєднання біологічних та соціальних умов. Хвороба — це порушення цієї гармонії. Ще в давні часи вважалося, що велику роль для здоров'я людини мають здорові умови життя, гігієна, режим здорового харчування та інші складові. Гіппократ наголошував на тому, що здоров'я людини залежить від її діяльності, звичок та умов життя [21, с. 25]. Вважалося, що здоров'я не можна зводити лише до відсутності хвороб. Під здоров'ям в усі часи розуміли стан, який дозволяє людині жити в умовах необмеженої свободи, здорового способу життя тощо.

“Здоров'я” людини не є повністю детермінованим поняттям, що можна пояснити великою кількістю чинників, які впливають на стан здоров'я, та різноманітністю індивідуальних особливостей найбільш важливих показників життєздатності людини. “Здоров'я, — пише Б. Тобес — це динамічний стан, фізичне, психічне, репродуктивне і психологічне благо” [21, с. 25]. На його думку, “давати особливе визначення здоров'ю зовсім не обов'язково” [21, с. 25].

Усі люди є різними як з погляду об'єктивних параметрів, так і з погляду суб'єктивних відчуттів, тому і здоров'я у всіх різне. Проте це не слід вважати за перешкоду у спробах визначити поняття “здоров'я”. Так, преамбулою Статуту Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) від 22 липня 1946 р. (далі — Статут) закріплено, що “здоров'я” — це стан повного фізичного, духовного і соціального благополуччя, а не тільки відсутність хвороб або фізичних дефектів” [22]. Здоров'я, відповідно до ст. 3 Основ законодавства України про охорону здоров'я від 19 листопада 1992 р. (далі — Основи) [23], — це стан повного фізичного, духовного і соціального благополуччя людини, а не лише відсутність хвороб, інвалідності чи інших фізичних або душевних вад. Це благо, невіддільне від особистості людини. Проте ці визначення мають дуже широкий зміст для використання їх у праві.

Здоров'я є конкретним станом організму людини, що характеризується сукупністю індивідуальних фізіологічних і психологічних ознак. Причому абсолютно повне фізичне і психічне здоров'я людини — явище достатньо рідкісне. Невипадково низка дослідників вводить поняття так званого “абсолютного здоров'я”, яке розглядається як ідеальне, таке, що не існує в реальних умовах, стан організму, що служить своєрідною точкою відліку [11, с. 177].

Здоров'я є природним благом, яким людина наділяється від народження. Тобто, з одного боку, стан здоров'я залежить від природно закладених характеристик людини, які складаються на момент народження людини, а з другого — визначається під впливом соціальних факторів, спадкових, природних чинників та економічних і політичних умов, що є у державі [17, с. 26–27].

Отже, з урахуванням запропонованих вище визначень та враховуючи ст. 3 Основ, під категорією “здоров'я” слід розуміти особисте немайнове благо, що належить

життєздатній людині, охороняється законом, виражається у фізичному та психічному благополуччі та забезпечується нормальним функціонуванням організму в цілому.

Аналіз загальнотеоретичної наукової літератури щодо визначення особистих немайнових прав фізичних осіб у сфері охорони здоров'я надав можливість запропонувати наступне визначення цього поняття з точки зору загальної теорії: особисті немайнові права фізичних осіб у сфері охорони здоров'я — це сукупність фундаментальних, невід'ємних, природних прав, що мають індивідуальний характер та надають особі можливість використовувати визначені законом способи задля забезпечення нормального функціонування її організму в цілому.

Щодо питання особистих немайнових прав фізичних осіб у сфері охорони здоров'я на правовому рівні. Для того, щоб зрозуміти межі впливу права на ті чи інші суспільні відносини (в цьому випадку такі, що впливають з особистих немайнових прав фізичних осіб у сфері охорони здоров'я), слід звернутися до позиції С. С. Алексєєва. Він висуває дві умови, які є необхідними для того, щоб суспільні відносини були врегульовані правом. По-перше, такі відносини повинні мати вольовий характер, а по-друге, можуть бути опосередковані за допомогою специфічних юридичних засобів. Особисті немайнові права фізичних осіб у сфері охорони здоров'я відповідають обом умовам.

Право — це інструмент регулювання, який діє через волю і свідомість людей. Поведінка людини завжди містить дві складові: суб'єктивну, пов'язану з тією чи іншою мірою усвідомлення власних дій (бездіяльності), та об'єктивну, тобто фактичне виконання дії або утримання від такої. Наприклад, право на донорство, закріплене у ст. 290 ЦК України, безспірно має “вольову сторону”, що виражається у наданні згоди донором (або реципієнтом) на вилучення органа (або його трансплантацію) або відмови від зазначених операцій. Правове регулювання цих правовідносин досягається за допомогою дії численних правових норм Закону України “Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людини” від 16 липня 1999 р. [24], Закону України “Про донорство крові та її компонентів” від 23 червня 1995 р. [25] та інших національних і міжнародних правових актів. Правові норми дають змогу контролювати відносини донорства зовні, забезпечити належну поведінку осіб та уникнути або хоча б звести до мінімуму зловживання у цій сфері. Таким чином, суспільні відносини у сфері особистих немайнових прав фізичних осіб у сфері охорони здоров'я можуть бути урегульовані правовими нормами. Цінність такого висновку в тому, що він містить вихідні дані для правильного вирішення низки теоретичних проблем предмета цивільного права [26, с. 9–10].

Практично немає такої сфери життєдіяльності людей, що оминула б питання, яке тією чи іншою мірою стосується здоров'я, групи фізичних осіб чи окремої особи. Тому важливим при характеристиці особистих немайнових прав фізичних осіб у сфері охорони здоров'я є питання їх галузевої належності. У літературі зустрічається точка зору, відповідно до якої стверджується, що особисті немайнові права фізичних осіб у сфері охорони здоров'я мають лише конституційно-правову природу [27, с. 48; 28, с. 19] Проте з такою позицією важко погодитися, на нашу думку, такий підхід є звуженим. Не можна визначати галузеву належність тієї чи іншої групи прав, зважаючи лише на їх закріплення в Конституції України.

Призначення Конституції взагалі полягає не стільки в тому, щоб “приписати” ті чи інші відносини до “сфери свого впливу”, скільки в тому, щоб закріпити загальні засади національного правопорядку. І саме основоположні права та свободи громадян, про які йдеться в Конституції, — це не стільки визначення виключного їх конституційного характеру, скільки віднесення самого феномену “непорушності прав людини” до загальних та фундаментальних засад національного правопорядку. І тому некоректним буде твердження, відповідно до якого будь-які права можуть вважатись такими, що мають виключно конституційно-правову галузеву належність, оскільки вони мають позитивне закріплення в Конституції певної держави [18, с. 46].

На нашу думку, галузева належність тих чи інших прав повинна визначатись з огляду на те, яка галузь права створює для відповідного правового явища загальні засади для його подальшого розвитку та реалізації. Так, особисті немайнові права фізичних осіб у сфері охорони здоров'я мають цивілістичну природу, оскільки вони відповідають загальним засадам цивільного права та саме за допомогою норм цивільного права можлива їх реалізація, охорона та захист.

Взагалі, про включення особистих немайнових прав (у тому числі і у сфері охорони здоров'я) до сфери дії приватного права почали активно вести мову після розпаду Радянського Союзу, із здобуттям Україною незалежності, коли з'явилася потреба прийняття нового Цивільного кодексу України (далі — ЦК України) [29].

Складовою частиною концепції ЦК України стало вчення про сучасну систему приватного права. Серед нових елементів та напрямів розвитку цієї системи особливу увагу було приділено вивченню нового елемента приватного права — особистому немайновому праву. До початку XX ст. очевидною була тенденція вбачати основу цивільного права у власності. Особисті немайнові права виводилися з права власності. Проте поступово особисті немайнові права особи почали завойовувати міцні позиції не тільки в доктрині, а й у цивільних кодексах.

Здійснюючи сучасну кодифікацію приватного права в Україні, розробники вважали за потрібне врахувати світову тенденцію розширення змісту приватного права шляхом входження до його системи широкого кола особистих немайнових прав, але питання про включення саме у ЦК України особистих немайнових прав викликало тривалі дискусії. Визначились три концепції, які умовно можуть бути названі радикальною, негативною і позитивною. Згідно з радикальною концепцією відношення з приводу благ, невід'ємних від особистості, утворюють самостійний предмет регулювання. Ці відносини оригінальні, відособлені від інших відносин, для їх захисту використовуються не тільки цивільно-правові засоби, однак питома вага цих відносин недостатньо велика для виділення їх у самостійну галузь права [30, с. 60–61]. Тривалий час у юридичній літературі панувала позиція прихильників негативною концепції, згідно з якою основною метою цивільного права є регулювання майнових відносин. При цьому стверджувалось, що цивільне законодавство здатне регулювати тільки такі особисті відносини, які “схожі” з майновими, “породжені” ними [31, с. 81]. Особистому немайновому праву приписувався негативний зміст. Була висловлена думка, що особисті відносини позбавлені майнового елемента, не регулюються, а лише охороняються цивільно-правовими способами і тому не входять до складу предмета цивільного права [32, с. 55]. Відповідно і виникнення немайнових прав пов'язувалося виключно з фактом їх порушення. Згідно з позитивною концепцією особисті права не тільки охороняються, але і регулюються цивільним правом, виходячи з рівної значущості майнових і немайнових відносин у структурі предмета цивільно-правового регулювання [33, с. 42].

16 січня 2003 р. саме в Україні позиція представників позитивної концепції здобула переконливу перемогу над всіма іншими — на законодавчому рівні особисті немайнові відносини згідно зі ст. 1 ЦК України 2003 року визнані предметом цивільного права і складають його основу, яка пронизує весь кодекс, а Книга II ЦК України називається “Особисті немайнові права фізичної особи”, вона розміщена одразу після Загальних положень, підкреслюючи найвищу цінність цих прав як сутнісну основу існування людини і соціуму. Саме Книга II і закріплює у ст. 282 право на усунення небезпеки, яка загрожує життю та здоров'ю, у ст. 283 — право на охорону здоров'я, яка містить положення про те, що фізична особа має право на охорону її здоров'я. Охорона здоров'я забезпечується системною діяльністю державних та інших організацій, передбаченою Конституцією України та законом. Також у ст.ст. 284, 285, 286, 287 ЦК України відповідно закріплено права на медичну допомогу, на інформацію про стан свого здоров'я, на таємницю про стан здоров'я і права фізичної особи, яка перебуває на стаціонарному лікуванні у закладі охорони здоров'я.

Підсумовуючи вищевикладене, особисті немайнові права фізичних осіб у сфері охорони здоров'я на галузевому рівні слід визначити як природні права людини, що закріплені в законодавстві та надають кожній людині можливість використовувати всі дозволені засоби задля збереження, розвитку, зміцнення та відновлення у разі порушення стану свого організму, не обмежуючи при цьому права інших осіб, такі права гарантуються державою.

На підставі аналізу та узагальнення наведених вище положень, можемо зазначити таке:

— *на загальнотеоретичному рівні особисті немайнові права фізичних осіб у сфері охорони здоров'я* — це сукупність фундаментальних, невід'ємних, природних прав, що мають індивідуальний характер та надають особі можливість використовувати визначені законом способи задля забезпечення нормального функціонування її організму в цілому;

— *щодо правового рівня* — необхідні дві умови для того, що суспільні відносини у сфері охорони здоров'я були врегульовані правом. По-перше, такі відносини повинні мати вольовий характер, а по-друге, можуть бути опосередковані за допомогою специфічних юридичних засобів. Особисті немайнові права фізичних осіб у сфері охорони здоров'я відповідають обом умовам;

— *на галузевому рівні* (з точки зору цивільного права) — особисті немайнові права фізичних осіб у сфері охорони здоров'я слід визначити як природні права людини, що закріплені в законодавстві та надають кожній людині можливість використовувати усі дозволені засоби задля збереження, розвитку, зміцнення та відновлення у разі порушення стану свого організму, не обмежуючи при цьому права інших осіб; такі права гарантуються державою.

Список використаних джерел

1. Глухарева, Л. И. Права человека в современном мире (социально-философские основы и государственно-правовое регулирование) [Текст] / Л. И. Глухарева. — М. : Юрист, 2003. — 304 с.
2. Рожнов, В. И. Проблемы глобализации и права человека [Текст] / В. И. Рожнов // Материалы межвузовской научно-практической конференции, посвященной 54-й годовщине со дня принятия Всеобщей декларации прав человека "Права человека: история и современность". — М. : Изд-во МГУ, 2003. — С. 59–60.
3. Наливайко, О. І. Теоретико-правові проблеми захисту прав людини [Текст] : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 "Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових вчень" / О. І. Наливайко. — К., 2002. — 18 с.
4. Проблемы общей теории права и государства [Текст] : [учебн.] для вузов / под общ. ред. В. С. Нерсесянца. — М. : НОРМА-ИФРА, 1999. — 832 с.
5. Шабайлов, В. Управление здравоохранением [Текст] / В. Шабайлов. — М. : Юрид. лит-ра, 1968. — 189 с.
6. Ананьев, К. Правовое регулирование труда медицинских работников [Текст] / К. Ананьев. — М. : Юрид. лит-ра, 1968. — 142 с.
7. Здасюк, Н. Проблемы осуществления гражданами СССР права на медицинское лечение и обслуживание [Текст] : автореф. дис. на соискание учен. степени канд. юрид. наук : спец. 12.00.02 "Конституционное право; муниципальное право" / Н. И. Здасюк. — Мн., 1991. — 24 с.
8. Козлов, А. Социальная политика: конституционно-правовые проблемы [Текст] / А. Козлов. — М. : Наука, 1990. — 160 с.
9. Маргулис, А. Основы советского трудового права [Текст] / А. Маргулис. — М. : Медицина, 1978. — 268 с.
10. Болотіна, Н. Б. Медичне право як навчальна дисципліна в Україні та зарубіжних країнах [Текст] / Н. Б. Болотіна // Юридична наука. — К., 2012. — № 5. — С. 7–16.
11. Булеца, С. Б. Право фізичної особи на життя та здоров'я як об'єкт цивільно-правової регламентації: порівняльно-правовий аналіз регулювання в Україні, Угорській, Словацькій

- та Чеській республіках [Текст] : дис. канд. юрид. наук : 12.00.03 / Булеца Сібілла Богданівна. — Одеса, 2005. — 230 арк.
12. *Гладун, З.* Права людини у сфері охорони здоров'я [Текст] / З. Гладун // Вісник Львівського університету. Серія юридична. — Вип. 40. — Львів, 2004. — С. 8–23.
13. *Давидова, Н. О.* Цивільно-правова охорона особистих немайнових прав фізичної особи, що забезпечують її природне існування [Текст] : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Давидова Наталія Олександрівна. — К., 2005. — 214 арк.
14. *Кохановська, О. В.* Поняття та види особистих немайнових прав у цивільному праві України [Текст] / О. В. Кохановська // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Вип. 84. — К., 2010. — С. 7–10.
15. Аномалії в цивільному праві України [Текст] : [навч.-практ. посіб.] / відп. ред. Р. А. Майданик. — К. : Юстініан, 2007. — 912 с. (Серія “Аномалії цивільного права”)
16. *Мухамедова, Е. Е.* Цивільно-правові аспекти реалізації особистих немайнових прав фізичної особи в Україні [Текст] : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Мухамедова Ельміра Енверівна. — К., 2010. — 205 арк.
17. *Сенюта, І. Я.* Право людини на охорону здоров'я та його законодавче забезпечення в Україні (загальнотеоретичне дослідження) [Текст] : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / Сенюта Ірина Ярославівна. — Львів, 2006. — 217 арк.
18. *Стефанчук, Р. О.* Особисті немайнові права фізичних осіб у цивільному праві [Текст] : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.03 / Стефанчук Руслан Олексійович. — К., 2008. — 541 арк.
19. *Стеценко, С. Г.* Медичне право України [Текст] / С. Г. Стеценко, В. Ю. Стеценко, І. Я. Сенюта. — К. : Правова єдність. — 2008. — 507 с.
20. *Скакун, О. Ф.* Теорія права і держави [Текст] / О. Ф. Скакун. — [3-тє вид. допов. і переробл.]. — К. : Правова єдність. — 2012. — 523 с.
21. *Тобес, Б.* Право на здоров'я. Теория и практика [Текст] / Б. Тобес. — М. : Устойчивый мир, 2001. — 352 с.
22. Статут Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) від 22.07.1946 р. [Електронний ресурс] Верховна Рада України. Законодавство України. — URL : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_599.
23. Основи законодавства України про охорону здоров'я : Закон України від 19.11.1992 р. № 2801–XII [Текст] // ВВР. — 1993. — № 4. — Ст. 19.
24. Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людині : Закон України від 16.07.1999 р. № 1007–XIV [Текст] // ВВР. — 1999. — № 41. — Ст. 377.
25. Про донорство крові та її компонентів : Закон України від 23.06.1995 р. № 239/95–ВР [Текст] // ВВР. — 1995. — № 23. — Ст. 183.
26. *Давидова, Н. О.* Особисті немайнові права [Текст] : навч. посіб. [для студ. вищих навч. закл.] / Н. О. Давидова. — К. : Ін Юре, 2008. — 160 с.
27. *Воеводин, Л. Д.* Содержание правового положения личности в науке советского государственного права [Текст] / Л. Д. Воеводин // Советское государство и право. — 1965. — № 2. — С. 42–50.
28. *Матузов, Н. И.* Субъективные права граждан СССР [Текст] : автореф. дис. на соискание учен. степени канд. юрид. наук / Н. И. Матузов ; Ленингр. гос. ун-т. — Л., 1964. — 22 с.
29. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435–IV [Текст] // ВВР. — 2003. — № 40–44. — Ст. 356.
30. *Кулагин, М. И.* Тенденции развития законодательства о личных неимущественных правах граждан [Текст] / М. И. Кулагин // XXVI съезд КПСС и проблемы гражданского и трудового права, гражданского процесса. — М. : ИГПАН СССР, 1982. — С. 55–61.
31. *Яковлев, В. Ф.* Гражданско-правовой метод регулирования общественных отношений [Текст] : [учеб. пособ.] / В. Ф. Яковлев ; науч. ред. Т. И. Петрищева. — Свердловск : Свердл. юрид. ин-т, 1972. — С. 212 с.
32. *Иоффе, О. С.* Гражданско-правовая охрана интересов личности в СРСР [Текст] / О. С. Иоффе // Советское государство и право. — 1956. — № 2. — С. 55–66.
33. *Толстой, Г. К.* Кодификация гражданского законодательства в СРСР (1961–1965 г.г.) [Текст] : автореф. дис. д-ра юрид. наук : спец. 12.712 “Гражданское право и гражданский

процесс” / Г. К. Толстой ; Ленинградский государственный университет. — Л., 1970. — 41 с.

*Рекомендовано до друку кафедрою цивільного права
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
(протокол № 11 від 16 квітня 2013 року)*

Надійшла до редакції 23.04.2013

Тюхтий Н. О. Исследование личных неимущественных прав физических лиц в сфере охраны здоровья на общетеоретическом, правовом и отраслевом уровнях

Исследуются личные неимущественные права физических лиц в сфере охраны здоровья на общетеоретическом, правовом и отраслевом уровнях. Проанализированы мнения отдельных ученых, которые занимаются этими проблемами, а также предложены собственные определения исследуемых понятий.

Ключевые слова: личные неимущественные права физических лиц в сфере охраны здоровья, здоровье, общетеоретический уровень, правовой уровень, отраслевой уровень.

Tiukhtii, N. O. Research of the Personal Nonproperty Rights for Physical Persons in the Field of Health Protection at General Theoretic, Legal and of a Particular Branch Level

The article is devoted to research of the personal nonproperty rights for physical persons in the field of health protection at general theoretic, legal and of a particular branch level. Opinions of separate scientists which are engaged in these problems are analysed, and also the own determinations of the researched concepts are offered.

Keywords: personal nonproperty rights for physical persons in the field of health protection, health, general theoretic level, legal level, particular branch level.

